

İslam Hukuku (Eşya-Borçlar-Şirketler) 1. Cilt

“Kahveci, Nuri (ed.). *İslam Hukuku (Eşya-Borçlar-Şirketler)*. 1. Cilt. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 1. Baskı, 2020.”

İshak Yalnız

Bu çalışmada; İslam Muamelat Hukukunun alt dallarından İslam Eşya Hukuku, Mutlak Aynı Haklar, İslam Borçlar Hukuku, Borcun Kaynakları, Akitler/Sözleşmeler, Akitlerle İlgili Hususlar, İhtikar ve Faiz, Akit Çeşitleri, Borçların Hükümleri, Ana Hatlarıyla İslam Şirketler Hukuku konuları; İslam hukukunun asıl kaynakları olan Kur'an ve Sünnet esas alınarak yapılan geçmiş fıkhi yorumlardan hareket edilerek, yer yer güncel yaklaşımlarla konular zenginleştirilerek ve bilgiler derlenip toplanarak bir araya getirilmek suretiyle işlenmiştir.

Tanıtımını yaptığımız bu çalışma giriş hariç on bölümden meydana gelmektedir. Giriş bölümünde sorun, araştırmanın hedefi, önemi, varsayımlar, konunun sınırları, konunun anlaşılması için gerekli olan tanımlar ve açıklamalar yapılarak önemli bilgiler verilmiştir.

Birinci bölümde, Ana Hatlarıyla İslam Eşya Hukuku konusu ele alınmıştır. Bu bölümde; eşya hukukunun tanımı ve konuları, İslam Eşya Hukukunda milk-hukuk-ibaha ayrımı kısmında “milk, hukuk/hak ve ibaha” hususları, aynı haklar kısmında “aynı hak kavramı, sınırlı aynı haklar, irtifak hakları, rehin hakları”, aynı hakların temeli: aynı hususu, aynı hakların konusu: mal başlığı altında “malin tanımı ve malların taksimi kısmında müteakvim-gayri müteakvim, misli-kiyemi, menkul-gayrimenkul, tüketilen-kullanılan, bölünebilen-bölünmeyen, asıl-fer' ve sahipli-sahipsiz konuları tanımlanarak değerlendirilmiş ve konularla ilgili gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

Bu bölümde, İslam eşya hukuku ile ilgili tanım ve konulara yer verilmiş, hukuk türleri tanımlanarak izah edilmiş, İslam hukukçularının ele aldıkları irtifak haklarının başlıcaları tanımlanarak açıklanmış, aynı hakların konusu olan mal ve mal konusuna giren alt hususların başlıkları incelenerek tanımlamalarına yer verilmiştir. Konular işlenirken klasik ve güncel kaynaklardan yeterince yararlanılmıştır.

İkinci bölümde, Mutlak Aynı Haklar konusu ele alınmıştır. Bu bölümde, mülkiyet başlığı altında “mülkiyetin hukuki dayanağı, mülkiyetin muhtevası ve mevzuu, mülkiyetin

Doktora Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri, ishaksultaniyeli@hotmail.com
Ph.D. Student, Karabuk University, Institute of Postgraduate Education, Basic Islamic Sciences

*This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.
Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.*

Yalnız, İshak. “İslam Hukuku (Eşya-Borçlar-Şirketler). 1. Cilt”. *Mutalaa* 1/1 (Ağustos 2021), 150-153.

ORC ID: orcid.org/0000-0001-5227-1310
ROR ID: ror.org/007x4cq57
DOI: doi.org/10.5281/zenodo.5247794

Geliş tarihi: 27.06.2021
Kabul tarihi: 13.07.2021

İnceleme: İshak Yalnız

çeşitlerinin konu, şekil, yetkinin kapsamı ve sahipleri bakımından, mülkiyetin kazanılması kısmında aslen ve devren kazanma” başlıkları altında tanımlanarak değerlendirilmiş ve konularla ilgili gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

Bu bölümde, yukarıda zikredilen konular temel klasik kaynaklar ve güncel kaynaklardan yararlanılarak sunulmuştur.

Üçüncü bölümde, İslam Borçlar Hukuku konusu ele alınmıştır. Bu bölümde, “İslam borçlar hukukunun tanımı ve önemine değinilmiş, borçlar hukukunun tarihçesinden bahsedilmiş, ana hatlarıyla İslam borçlar hukuku, borçlar hukukunun temel ilkeleri, borç kavramı ve borç ilişkisi, borç ve sorumluluk” konuları ve bu konuların alt başlıkları verilerek değerlendirilmiş ve bu başlıklarla ilgili gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

Bu bölümde, ele alınan konular ana hatlarıyla değerlendirilmiş, mezhepler arasındaki farklı görüşlere yer verilmemiş ve temel kaynakların yanı sıra son dönem İslam muameleat hukuku ile ilgili yazılan eserlerden de yararlanılmıştır.

Dördüncü bölümde, Borcun Kaynakları konusu ele alınmıştır. Bu bölümde “hukuki muameleler, haksız fiiller/hukuka aykırı davranışlar, sebepsiz zenginleşme, hukuk nizamı (kanun)” konularına ve bu konulara dahil olan alt hususlara temas edilmiş, bahsedilen konuların anlaşılmasına yönelik önemli açıklamalara yer verilmiş, konular işlenirken yer yer ayet ve hadislerle değinilmiş, konular akıcı ve anlaşılır bir üslupla işlenmiştir.

Bu bölümde, ele alınan konular ana hatlarıyla değerlendirilmiş, mezhepler arasındaki farklı görüşlere yer verilmemiş ve temel kaynakların yanı sıra son dönem İslam muameleat hukuku ile ilgili yazılan eserlerden de yararlanılmıştır.

Beşinci bölümde, Akitler/Sözleşmeler konusu ele alınmıştır. Bu bölümde “akit/sözleşme kavramı, akdin unsurları, akdin mevzuu, akdin rükünleri, sözleşmenin hüküm ifade etmesi, akitlerde meclis, irade ile irade beyanı arasındaki uygunsuzluk, akit/sözleşme benzeri muameleler (tasarruflar)” konularına ve bu konulara dahil olan alt başlıklara değinilmiş, bahsedilen konuların anlaşılmasına yönelik önemli izahlar yapılmış, konular işlenirken yer yer ayet ve hadislerle yer verilmiş, Osmanlı hukuk kaynaklarından olan Mecelle’den de yararlanılmıştır.

Bu bölümde, ele alınan konular değerlendirilmiş, yer yer fakihlerin farklı görüşlerine yer verilmiş ve ilk dönem kaynaklarıyla birlikte son dönem güncel kaynaklardan da yararlanılmıştır. Konular akıcı ve anlaşılır bir üslupla işlenmiştir.

Altıncı bölümde, Akitlerle İlgili Hususlar ele alınmıştır. Bu bölümde “akitlerin in’ikad/kuruluş şartları, akdin sıhhat şartları, akitlerin batıl ve fasid ayrımı, batıl ve fasid akdin hükümleri, akdi bozan şartlar, akdi bozmayan şartlar, akit yapanların ileri sürdüğü şartlar (ta’liki ve izafe), akitlerin taksim ve tasnifi, akitlerde muhayyerlikler, akdin ortadan kalkması, akitlerin doğurduğu sorumluluk” konularına ve bu konulara dahil olan alt başlıklara değinilmiş, yine konular işlenirken yer yer ayet ve hadislerle yer verilmiş, Osmanlı hukuk kaynaklarından olan Mecelle’den de yararlanılmıştır.

Bu bölümde, ele alınan konular değerlendirilmiş, yer yer fıkhî mezheplerin farklı görüşlerine yer verilmiş ve ilk dönem klasik kaynaklarla birlikte son dönem güncel

kaynaklardan da yararlanılmıştır. Gerekli görülen yerlerde konularla ilgili şartlar maddeler halinde sıralanmıştır.

Yedinci bölümde, İhtikar ve Faiz konusu ele alınmıştır. Bu bölümde “ihtikar, faiz/riba başlığı altında; alışveriş faizi, fazlalık faizi (ribe'l fazl/nakd), veresiye faizi (ribe'n-nesie), ribevi mallar ve ribanın illeti, borç (ödünç, deyn veya kredi) faizi” konularına değinilmiş, yine konular işlenirken ayet ve hadislere yer verilmiş, Osmanlı hukuk kaynaklarından olan Mecelle'den de yararlanılmıştır.

Bu bölümde, hem fıkhî mezheplerin farklı görüşlerine hem de aynı mezhep içerisindeki farklı görüşlere yer verilmiş ve ilk dönem klasik kaynaklarına geniş bir şekilde yer verilmiş ve son dönem güncel kaynaklardan da yararlanılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili Peygamberimizin (s.a.s.) uygulamalarına ve sahabe dönemindeki uygulamalara yer verilmiştir.

Sekizinci bölümde, Akit Çeşitleri konusu ele alınmıştır. Bu bölümde “bey' akdi, sarf, selem, istisna', karz (borç), icare (kira), vedia (emanet), âriyet (ödünç), rehin, kefalet, havale, hibe, kısmet, tahkim, şüf'a” konularına ve bu konulara dahil olan alt başlıklara değinilmiş, yine konular işlenirken ayet ve hadislere yer verilmiş, Osmanlı hukuk kaynaklarından olan Mecelle'den de yararlanılmıştır.

Bu bölümde, 25 kadar akit ve tasarruf çeşidinin tespit edildiği ifade edilmiştir. Bey' akdi ile ilgili kavramların tanımları yapılmıştır. Akit çeşitlerinden bahsedilmiştir. Bölümde fıkhî mezheplerin farklı görüşlerine yer verilmiştir. Bazı akit türlerinin in'ikad/kuruluş şartları maddeler halinde sıralanmıştır.

Dokuzuncu bölümde, Borçların Hükümleri konusu ele alınmıştır. Bu bölümde “borçlunun borç sebebiyle hapsedilip edilememesi, borçlunun tasarruflarının kısıtlanması, borçların özel durumları, borçların sona ermesi kısmında borcun ifası, borçların ifa edilmemesi, borçlunun temerrüdü ve temerrüd şartları, ifa yerini tutan eda, ibra, yenileme (teccid), takas, birleşme, imkansızlık, sulh, alacaklının temerrüdü” konularına ve bu konulara dahil olan alt başlıklara değinilmiş, yine konular işlenirken ayet ve hadislere yer verilmiş, Osmanlı hukuk kaynaklarından olan Mecelle'den de yararlanılmıştır.

Bu bölümde, ele alınan konular değerlendirilmiş, yer yer fıkhî mezheplerin farklı görüşlerine yer verilmiş ve ilk dönem klasik kaynaklarla birlikte son dönem güncel kaynaklardan da yararlanılmıştır. Bu bölümde konular mezheplerin farklı görüşleri merkeze alınarak detaylı bir şekilde işlenilmiş, kapalı hususlar izah edilmiş, Pey akçesi (el-Urbûn) gibi bazı konular İslam hukuku, Roma hukuku, Türk borçlar kanunu, İsviçre-Türk hukuk sistemleri karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Borcun nakli başlığı içerisinde poliçe uygulamasının İslam hukukçuları tarafından batıdan en az beş asır önce başlatıldığı vurgulanmış ve bu uygulamanın Endülüs Müslümanları ve Haçlı Seferleri aracılığıyla Avrupa'ya ulaştığı belirtilmiştir.

Onuncu bölümde, Ana Hatlarıyla İslam Şirketler Hukuku ele alınmıştır. Bu bölümde “şirketler hukukunun tarihi ve gelişimi, şirket çeşitleri kısmında ibaha şirketi, mülk şirketi (şirketül-emlak), akit şirketi ve çeşitleri, inan şirketi, mufavada şirketi, mudarebe şirketi, mudarebe şirketinin kuruluş ve sıhhat şartları, mudarebe şirketinin sona ermesi, muzaraa şirketi, müsakat şirketi, emval şirketi, a'mal (emek) şirketi, vücuh şirketi, akit

şirketlerinin sona erme halleri” konularına değinilmiş, yine konular işlenirken ayet ve hadislerle yer verilmiş, Osmanlı hukuk kaynaklarından olan Mecelle’den de yararlanılmıştır.

Eserin bu son bölümünde, bahsedilen konularla ilgili tanımlara yer verilmiştir. Fıkhi mezheplerin farklı görüşlerine ve mezhep içi farklı görüşlere yer verilmiş ve ilk dönem klasik kaynaklarla birlikte son dönem güncel kaynaklardan da yararlanılmıştır. Şirketlerle ilgili hukuki düzenlemelerin tarihine atıfta bulunulmuş ve günümüz kolektif şirketleriyle benzerliği açıklanmaya çalışılmış, şirketlerle ilgili kanuni düzenlemelerin tarihine yönelik bilgiler verilmiş, şirket çeşitleri Kur’an-ı Kerim ve sünnetten ayrıca Mecelle ve diğer kaynaklardan yararlanıp zenginleştirilerek daha anlaşılır bir biçimde sunulmuştur. Mudarebe şirketinin hükümleri daha çok Mecelle’den yararlanılarak belirtilmeye çalışılmış, müzaraa akdinde sözleşmeyi fasid kılan durumlar vurgulanmıştır. Akit şirketlerini sona erdiren haller maddeler halinde derlenerek sunulmuştur.

Bu çalışmada yazarların İslam Muamelat hukukunun “eşya, borçlar ve şirketler” konularının İslam hukuku açısından önemini, şart ve sonuçlarını temel ve güncel kaynaklara dayandırdıkları, fıkıh mezheplerinin farklı görüşlerine yer verdikleri görülmektedir. Yazarlar ele aldıkları konuları işlerken Mecelle’den özellikle yararlanmışlardır.

Bu çalışmanın İslam muamelat, İslam hukuku, hukuk, ilahiyat gibi alanlara katkı sağladığı görülmektedir. Kitabın dili ile üslubunun akıcı, sade ve anlaşılır olması, konuların tanımlarla ve örneklerle zenginleştirilerek, gereken şartların maddeler halinde sunulması yazarların temel, pratik ve faydalı bir eser ortaya koyduklarını göstermektedir.